

اسکان غیررسمی و آسیبهای اجتماعی در شرق مازندران

مقدمه: مسئله حاشیه‌نشینی نه تنها منجر به سیاه‌نمایی چهره بیرونی شهر می‌شود بلکه دارای عواقبی نامطلوب و جبران‌ناپذیرتر است. شناسایی آسیبهای اجتماعی ناشی از حاشیه‌نشینی، از مهم‌ترین مسائل شهری است که باید آن را مورد توجه قرار داد. لذا هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه میان میزان حاشیه‌نشینی با آسیبهای اجتماعی شرق استان مازندران است.

روش: روش پژوهش از نوع کمی، پیمایشی بود. جامعه آماری شامل افراد ساکن مناطق حاشیه‌نشین شرق استان مازندران بود که با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۴۸۳ نفر به‌عنوان حجم نمونه تعیین و با استفاده از شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای و سپس تصادفی ساده انتخاب شدند. ابزار تحقیق پرسشنامه محقق‌ساخته بوده که تحلیل آن با مدل معادلات ساختاری و نرم‌افزار Amos صورت گرفت.

یافته‌ها: حاشیه‌نشینی بر شکل‌گیری آسیبهای اجتماعی گرایش به خشونت، مصرف مشروبات الکلی، قانون‌گریزی، احساس ناامنی، اختلالات روانی، اختلال در سلامت اجتماعی، گرایش به اعتیاد، بی‌اعتمادی، انزوای اجتماعی، از خودبیگانگی اجتماعی، فقر اقتصادی و احساس محرومیت تأثیر مثبت دارد. همچنین نتایج معادلات ساختاری نشان‌گر برازش و قابل‌قبول بودن مدل نظری پژوهش بود.

بحث: پدیده حاشیه‌نشینی در مازندران حاصل و برون‌داد مشکلات اجتماعی و ساختاری درهم تنیده است و مسائل اجتماعی فراوانی را در پی دارد. لذا سیاست‌گذاران و مسئولان، باید در برنامه‌ریزی‌ها، توجه جدی‌تر و هماهنگ‌تری در جهت رفع نواقص و کاستیهای مناطق حاشیه‌نشین اعمال کنند.

۱. حسین برزگر ولیک چالی
دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی،
دانشگاه آزاد اسلامی، واحد دهقان،
دهقان، ایران (نویسنده مسئول)
<h.barzegar52@gmail.com>

۲. اصغر محمدی
دکتر جامعه‌شناسی، دانشگاه آزاد
اسلامی، واحد دهقان، دهقان، ایران

۳. رضا اسماعیلی
دکتر جامعه‌شناسی، دانشگاه
آزاد اسلامی، واحد خوراسگان،
خوراسگان، ایران

واژه‌های کلیدی:

آسیبهای اجتماعی، اختلال در سلامت
اجتماعی، حاشیه‌نشینی، خشونت.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۳/۱۱

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۷/۲۹

Informal Accommodation and Social Harms in Eastern Mazandaran, Iran

▶ 1- Hossein Barzegar Valikchali

Ph.D. Student in Sociology, Faculty of Sociology, Islamic Azad University of Iran, Dehaghan, Iran, (corresponding author), <h.barzegar52@gmail.com>

▶ 2- Asghar Mohammadi

Ph.D. in Sociology, Faculty of Sociology, Islamic Azad University of Iran, Dehaghan, Iran

▶ 3- Reza Esmaceli

Ph.D. in Sociology, Faculty of Sociology, Islamic Azad University of Iran, khorasgan, Iran

Key Words

Marginalization, Social health disorder, Social pathologies, Violence

Received: 2019/06/01

Accepted: 2019/07/29

Abstract

Introduction: The problem of marginalization not only leads to the exteriorization of the city's exterior but also has more irreparable consequences. Identifying the social impacts of marginalization is one of the most important urban issues to be taken into consideration. The purpose of this study was to investigate the relationship between marginalization and social damages in eastern part of Mazandaran province.

Method: The research method was quantitative, and a survey was used to collect data. The statistical population were the people living in the marginal areas of eastern Mazandaran province. From among them 384 people were selected as the sample using Lin's table, and they were selected by simple cluster sampling method. The research tool was a researcher-made questionnaire that was analyzed using structural equation modeling and AMOS software.

Findings: The findings showed that marginalization affects the formation of social harm (tendency to violence 0.88, alcohol consumption 0.81, disobeying the law 0.89, insecurity 0.80, mental disorders 0.68, and social health disorder 0.90). There was a positive effect on addiction 0.79, distrust 0.73, social isolation 0.82, social alienation 0.67, economic poverty 0.84, deprivation 0.75, and structural equation results showed that GFI values for model 0.820 and The RMSEA value for the model is 0.029, indicating that the theoretical model is acceptable.

Discussion: In fact, the phenomenon of suburbia in Mazandaran is the result of social and structural problems, and it causes many social problems. Therefore, policymakers and authorities should pay more serious attention to planning and addressing the shortcomings of the marginalized areas.

Extended Abstract

Introduction: Marginalization is not a temporary problem and includes various social, cultural, and economic dimensions and consequences. This social phenomenon is just a matter of external characteristics, with a certain lifestyle, the most important of which is the rule and institutionalization of poverty culture in these areas.

The choice of eastern Mazandaran is mainly due to the migration of some of the population of other deprived provinces, like Sistan and Baluchestan, etc. Also, a group of war-torn people in the south of the country (Khuzestan province), Azeri-speaking people as well as the existing internal migration. While the west of Mazandaran has often accommodated “wealthy” migrants, the cities in the central regions of Mazandaran do not face much marginalization due to their sufficient sources of income and cultural and demographic integration.

Method: The statistical population of this study is all marginalized people in the eastern area of Mazandaran province (Sari, Ghaemshahr, Neka) whose population according to the statistics of the east of Mazandaran province is equal to 78326 people.

The sampling method in the present study is a quota based on the population of each of the cities with suburbs and clusters based on neighborhoods and suburbs in these cities, and then a simple or available coincidence.

The sample size was calculated to be 384 people using the Cochran’s formula. The research data were collected by sampling multi-stage clusters from the suburbs of the mentioned cities of Sari (neighborhoods of Turk Mahalla, Rah-e-Band region), Neka (neighborhoods of Kuh-e-Khel, Surki Mahalleh, Ghanbarabad, Joki Mahalla, Abbas-e-Rah-e-Mahal-e-Kanal-e-Mahabad) and Ghaemshahr Suburban areas and the neighborhoods.

Theoretical Framework :

The hypotheses of this research are in accordance with the theories of Agnio, Park, Durkheim, Sutherland, Robert Gerg, Shaw and McKee, Cassard Wolandsey. Agnio introduces the theory of public pressure to non-criminal coping strategies like cognitive, emotional, and behavioral coping strategies (Bijark , 2010; Jalili, 2010). According to Durkheim’s anomic theory, the tendency of marginalized people to

engage in deviant behaviors can be explained by the fact that society, on the one hand, promotes desirable goals and values in various ways (Endowment, 2014). Sutherland argues that individuals are exposed to criminal factors that have interests and beliefs in mind to share in the same culture (2010). According to Robert, the feeling of relative deprivation among urban poor groups increases and creates a sense of social dissatisfaction among them. Gradually, the reference group within this group changes and begins moving towards more specific goals, which are easier to achieve. According to a study conducted on 100 major American cities, Cassard and Lindsay believe that unsettled neighborhoods are areas where official statistics simultaneously reflect unbroken levels of high poverty, unemployment, social inflexibility, female-headed households, and welfare recipients. (Endowment, 2014; Babirgan & Hook, 2011)

Findings: The relationship between the two variables of marginalization and the tendency to do violence in eastern Mazandaran and the intensity of correlation obtained, which is equal to 0.36, so the higher the rate of residence in marginalized areas and communication with marginalized people, the higher the tendency to do violence.

There is a significant positive correlation between the two variables of marginalization and the tendency to use alcohol in eastern Mazandaran. Due to the strong correlation obtained, which is equal to 0.21, the higher the rate of living in marginalized areas and communication with marginalized people, the greater the tendency to use alcohol is likely to be.

Due to the significant relationship between the two variables of marginalization and the tendency to use lawlessness in eastern Mazandaran and the intensity of correlation obtained, which is equal to 0.34; therefore as the rate of living in marginalized areas and communication with marginalized people increases, the lawlessness among individuals increases as well. Since there is a significant relationship between the two variables of marginalization and insecurity in East Mazandaran, the intensity of the correlation obtained is equal to 0.30.

The existence of a significant relationship between the two variables of marginalization and mental disorders in eastern Mazandaran and the intensity of correlation obtained equal to 0.33 shows that as the rate of residence in marginalized areas

and communication with marginalized people goes up, the rate of mental disorders also increases. There is also a significant relationship between the two variables of marginalization and social health disorder in eastern Mazandaran. The intensity of the correlation obtained is equal to 0.25. The existence of a significant relationship between the two variables of marginalization and addiction tendency in eastern Mazandaran and the intensity of correlation obtained is equal to 0.38, so the higher the rate of living in marginalized areas and communication with marginalized people, the higher the tendency to addiction is likely to be. Considering the significant value calculated between the two domains, which is equal to 0.933, and since this number is greater than 0.05, there is no significant relationship between the two variables of marginalization and unreliability. Therefore, the finding is in accordance with the hypothesis.

According to the findings, there is no significant relationship between the two variables of marginalization and social isolation, considering the significant value calculated between the two domains, which is equal to 0.774, and since this number is greater than 0.05, So, this hypothesis is rejected. There is a significant relationship between the two variables of marginalization and social alienation. The correlation obtained is 0.43, so it can be said that there is a significant relationship between the two variables of marginalization and economic poverty. The intensity of the correlation obtained is 0.45, thus as the population in the marginalized areas increases and as it becomes more connected with the marginalized people, the rate of the economic poverty goes up.

Due to the significant relationship between the two variables of marginalization and feeling of deprivation, the intensity of correlation was obtained, which is equal to 0.39, accordingly as the rate of living in marginalized areas and communication with marginalized people rises, the feeling of deprivation becomes greater.

Discussion: Marginalization data and its effects on society show the growth of social harms in the eastern part of Mazandaran province. This is based on the documentation of the marginalization phenomenon. Living conditions in suburban areas are such that they create special cultural conditions for them, so that on the one hand, cultural poverty and financial problems, and on the other hand, observing the lives of urban dwellers who benefit from today's facilities, cause

dissatisfaction and expansion of deprivation, and it becomes relative among these sections of society.

Ethics of publishing

Authors Contribution

All authors have had efficient contribution on this article.

Financial Resources

For publishing of this article, it hasn't received any direct financial support of any organizations.

Conflict of Benefits

This article has no conceptual contradiction with other publications of the authors. Although it is along the author studies and research interests, it has no overlap with them.

Following Principles of Research Ethics

All rights related to research ethics are followed in this article.

مقدمه

آسیبهای اجتماعی ناشی از حاشیه‌نشینی، از مهم‌ترین مسائل شهری است که باید آن را مورد توجه قرار داد؛ زیرا تجمیع و تراکم آسیبهای اجتماعی در هر شهر و جامعه‌ای می‌تواند انسجام و همبستگی آن را مورد تهدید قرار دهد (صالحی امیری، ۲۰۱۲). فقر و ناتوانی یا عدم تمایل بازار رسمی اقتصاد شهر به جذب حاشیه‌نشینان، آنان را به بازار فعالیتهای غیررسمی می‌کشاند. بازاری که بخشی از محصولات آن در زمره امور ممنوع و بزهکارانه هستند. کمبود یا فقدان مراکز تأمین خدمات امنیتی و انضباطی مانند پاسگاهها و کلانتریها در این مناطق آنها را بدل به مراکز امن و خالی از نظر برای افراد و گروههایی کرده است که به شیوه‌های بزهکارانه ارتزاق می‌کنند (کیانی‌نسب، ۲۰۱۴). چون در این محلات کنترل پلیسی و انتظامی محدود است لذا این محلات تبدیل به مأمن و سرپناه امن برای مجرمان شده است. در مناطق حاشیه‌نشین، سرقت برق، آب و گاز و تلفن نیز شایع است. این اقدامات غیرمجاز در پاره‌ای از موارد منجر به وقوع حوادثی چون قتل و مصدومیت نیز می‌شود. ضمناً عدم نظارت و کنترل دقیق انتظامی و عدم امکان دسترسی سریع به پلیس را نیز می‌توان در حصول نتایج تأسف بار این نزاعها مؤثر دانست (وطن‌پرست و محمدزاده مقدم، ۲۰۱۲).

بنابراین مناطق حاشیه‌نشین بافتی هستند که عمدتاً مهاجران روستایی و تهیدستان شهری را در خود جای داده‌اند و بدون مجوز و خارج از برنامه‌ریزی رسمی و قانونی توسعه شهری در درون یا خارج از محدوده قانونی شهرها به وجود آمده‌اند و عمدتاً فاقد سند مالکیت هستند و از نظر ویژگیهای کالبدی و برخورداری از خدمات رفاهی، اجتماعی و فرهنگی و زیرساختهای شهری شدیداً دچار کمبود هستند. اگرچه پدیده حاشیه‌نشینی در اکثر مناطق رو به توسعه ایران گزارش شده است؛ اما در استان وسیعی مانند مازندران که به نوعی قطب توسعه کشاورزی و گردشگری کشور محسوب می‌شود نیز نمود قابل توجهی یافته

است. آسیب اجتماعی نیز به موازات حاشیه‌نشینی شدت بیشتری یافته و در قالب پیامدهایی همچون: احساس ناامنی، اختلالات روانی، اختلال در سلامت اجتماعی، بی‌اعتمادی، انزوای اجتماعی، فقر اقتصادی و احساس محرومیت آشکار می‌شود. تاکنون تحقیقات جامعه‌شناسانه عمیق تجربی در خصوص حاشیه‌نشینی در این استان نسبتاً محدود بوده است.

درواقع پدیده حاشیه‌نشینی حاصل و برونداد مشکلات اجتماعی و ساختاری است که عمدتاً بر اثر جریان سریع مهاجرت از شهرها به روستاها اتفاق می‌افتد. این پدیده اجتماعی، در کشورهای توسعه‌نیافته و در حال توسعه، پررنگ بوده و در فرایند مدیریت شهری تأثیرات منفی بیشتری دارد (لطفی، ۲۰۱۰). نخستین و مهم‌ترین نتیجه حاشیه‌نشینی گسترده و بی‌رویه را می‌توان در فقر معیشتی دنبال کرد. همچنین بروز انواع بزه و کجرویهای اجتماعی در مناطق حاشیه‌نشین از آمار قابل توجهی برخوردار است. مطالعات پیرامون حاشیه‌نشینی مبین این واقعیت است که این مقوله پیامدهای اجتماعی و فرهنگی منفی به همراه داشته است. از سویی دیگر وجود تنوع فرهنگی و قومیتی و نبود هویت اجتماعی مشترک، در کنار عواملی از قبیل بی‌سوادی و بی‌ثباتی اجتماعی به تعارضات فرهنگی دامن زده و موجب می‌شود تا احساس تعلق اجتماعی در میان ساکنان مناطق حاشیه‌ای به شدت پایین باشد. فقر فرهنگی نیز به موازات کمبودهای اقتصادی شدت بیشتری یافته و در قالب پیامدهایی همچون: سرقت، اعتیاد، خرید و فروش مواد مخدر، الکلیسم، روسپیگری و فحشا، ولگردی، ارتکاب جنایت و قتل، خودکشی، جرایم خشونت‌آمیز، تخریب اموال عمومی و نزاعهای دسته‌جمعی آشکار می‌شود. (عبری و بقایی، ۲۰۱۴). بنابراین شناسایی آسیبهای اجتماعی ناشی از حاشیه‌نشینی، از مهم‌ترین مسائل شهری است که باید آن را مورد توجه قرار داد؛ زیرا تجمع و تراکم آسیبهای اجتماعی در هر شهر و جامعه‌ای می‌تواند انسجام و همبستگی آن را مورد تهدید قرار دهد (امیری، ۲۰۱۲). فقر و ناتوانی یا عدم تمایل بازار رسمی اقتصاد شهر به جذب حاشیه‌نشینان، آنان را به بازار فعالیتهای غیررسمی می‌کشاند. بازاری که بخشی از محصولات آن در زمره

امور ممنوع و بزهکارانه هستند. کمبود یا فقدان مراکز تأمین خدمات امنیتی و انضباطی مانند پاسگاهها و کلانتریها در این مناطق آنها را بدل به مراکز امن و خالی از نظر برای افراد و گروههایی کرده است که به شیوههای بزهکارانه ارتزاق می‌کنند. (کیانی‌نسب، ۲۰۱۴). چون در این محلات کنترل پلیسی و انتظامی محدود است لذا این محلات تبدیل به مأم و سرپناه امن برای مجرمان شده است. همچنین در مناطق حاشیه‌نشین سرقت برق، آب و گاز و تلفن نیز شایع است. این اقدامات غیرمجاز در پاره‌ای از موارد منجر به وقوع حوادثی چون قتل و مصدومیت نیز می‌شود. ضمناً عدم نظارت و کنترل دقیق انتظامی و عدم امکان دسترسی سریع به پلیس را نیز می‌توان در حصول نتایج تأسفبار این نزاعها مؤثر دانست (وطن‌پرست و محمدزاده مقدم، ۲۰۱۲). به لحاظ فقر علمی ساکنان این مناطق و بیکاری وسیع و جهت رهایی یافتن مقطعی از برخی فشارهای روحی و غیره میل به استعمال مواد مخدر در این مناطق بیشتر است. انزوای اجتماعی و نبود اعتماد سبب شده تا رفتارهای مشارکتی نیز در میان ساکنان مناطق حاشیه‌ای شکل نگیرد و امکان بهره‌برداری از ابزارهای مشارکتی نظارت و کنترل اجتماعی فراهم نیاید (احمدی چالسرا، ۲۰۱۷).

امنیت نیازی اساسی و همگانی است. استمرار و پایداری حیات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی هر جامعه در گرو انسجام و اتحاد اعضای آن جامعه است. در ایران چونکه تنوع از نظر قومی در مناطق حاشیه‌ای استان بیشتر است، توجه ویژه‌ای باید به این مناطق داشت. ویژگیهای متمایزکننده اقوام از یکدیگر بیشتر بر مؤلفه‌های زبانی و مذهبی متمرکز می‌شود. سکونت قومیت‌های ایرانی در مناطق مرزی و حاشیه‌ای و البته متأثر از دخالت‌های عوامل خارجی و استکبار زمینه مناسبی را برای وقوع بحرانهای گوناگون به‌ویژه حاشیه‌نشینی و آسیبهای اجتماعی را فراهم می‌آورد. بنا بر آمار استانداری مازندران، مناطق آسیب‌پذیر اجتماعی ناشی از حاشیه مؤید این نکته است که بیش از هفت هزار نفر از جمعیت ساکن در مناطق حاشیه‌نشین شرق استان مازندران (قائم‌شهر تا گلوگاه) در معرض انواع آسیبهای اجتماعی

قرار دارند (دفتر امور اجتماعی استانداری مازندران، ۲۰۱۷). ویژگیهای این مناطق منجر به انواع آسیبهای اجتماعی و بروز اختلال در روابط فرد و جامعه می‌شود. بنابراین مطالعه علمی و نظام‌مند در خصوص مکانیسمهای علی اثرگذار بر وقوع انواع جرایم و بزهکاری در مناطق حاشیه‌نشین در شرق استان مازندران از اهمیت و ضرورت بالایی برخوردار است. از این‌رو نگارندگان این پژوهش از منظر جامعه‌شناسی به مقوله مورد نظر نگریند و درصدد بررسی رابطه میان میزان حاشیه‌نشینی با آسیبهای اجتماعی شرق استان مازندران در سال ۱۳۹۵-۱۳۹۶ بودند؛ چراکه شاید این پژوهش بتواند به‌نوعی راهکارهای مقتضی برای رفع مسئله مورد نظر را به دست دهد. همچنین دستاوردهای این پژوهش می‌تواند در اختیار فرمانداریها، اداره کل بهزیستی استان مازندران، شهرداریها، نیروی انتظامی، کمیته امداد امام خمینی، اداره کل راه و شهرسازی استان مازندران و دستگاههای اجرایی ذی‌ربط قرار گیرد و مسئولان را در جهت رفع معضلات یاری کند. در واقع مشکلات و مسائل اشاره‌شده ضرورت پژوهش در این زمینه را فراهم کرده است. لذا سؤال اصلی پژوهش این است که حاشیه‌نشینی چه تأثیری بر آسیبهای اجتماعی در شرق مازندران دارد؟

پیشینه تجربی

برای شناخت بیشتر و تحلیل متغیرهای تحقیق، مرور پیشینه پژوهشی از ضروریات تحقیق است. از این‌رو ابتدا به طور مختصر و اجمالی به جدیدترین تحقیقاتی که تاکنون با موضوع حاشیه‌نشینی و آسیبهای اجتماعی انجام شده پرداخته می‌شود.

مرادی سرغولی و دیگران، (۲۰۱۷) پژوهشی را با عنوان مطالعه جامعه‌شناختی حاشیه‌نشینی و پیامدهای آن در شهر اهواز به انجام رساندند. نتایج به‌دست‌آمده حاکی از وجود ارتباط معنادار بین حاشیه‌نشینی و گرایش به خشونت، قانون‌گریزی، احساس ناامنی، گرایش به اعتیاد و بدبینی بود.

احمدی چالسرا، (۲۰۱۷) پژوهشی را با عنوان حاشیه‌نشینی و آسیبهای اجتماعی و شهری آن (مورد مطالعه کلان‌شهر رشت) به انجام رساند. طبق یافته‌های تحقیق در این مناطق بین شرایط اقتصادی خانواده با ارتکاب جرایم اجتماعی رابطه مستقیم وجود دارد و هرچقدر خانواده از لحاظ فرهنگی در فقر فرورفته و همچنین امکان تحصیل و اشتغال برای اعضای خانواده میسر نباشد دچار رفتارهای پرخطر و هنجارشکنانه می‌شوند. همچنین رابطه مستقیمی بین دافعه اقتصادی، رفاهی و اجتماعی محل سکونت قبلی با جاذبه اقتصادی و اجتماعی و بهبود شرایط کار در محل سکونت فعلی وجود دارد که منجر به مهاجرت به مناطق شهری شده است.

دوستی ایرانی و پارسابروجنی، (۲۰۱۷) پژوهشی را با عنوان تأثیر نقش حاشیه‌نشینی بر بزهکاری جوانان شهر اهواز به انجام رساندند. نتایج نشان داد که هر چه اعتماد و مشارکت متقابل و تعهدات و میزان مقید بودن به ارزشهای حاشیه‌نشینان (سرمایه اجتماعی) بالاتر رود بزهکاری کمتر می‌شود. همچنین با بالا رفتن پایگاه اجتماعی حاشیه‌نشینان از میزان بزهکاری آنان کاسته می‌شود. در پایان هر چه سبک اجتماعی حاشیه‌نشینان نزدیک به استاندارد باشد از میزان بزهکاری آنان کاسته می‌شود. یعنی رابطه بین سرمایه اجتماعی و پایگاه اجتماعی و سبک زندگی حاشیه‌نشینان و بزهکاری افراد سنجیده شده دارای همبستگی معنادار و منفی بین مؤلفه‌های ابعاد مذکور است.

بیجرک، (۲۰۱۰) پژوهشی با عنوان «دزدی، اراذل‌واوباش و فقر محله» انجام داد تا مشخص کند که زندگی در محلات فقیر لس‌آنجلس چه نقشی در بروز انواع جرایم دارد. نتایج نشان داد که تحت شرایط محرومیت بین فقر افراد و جرایم خشونت‌آمیز رابطه وجود دارد. علاوه بر این، متناسب با آمارهای موجود در این زمینه، حاشیه‌نشینی و جدایی اقتصادی از محیط‌های شهری نقش چندانی روی جرایم مالی نداشته است اما در مقابل تأثیر مشهودی بر کاهش سلامت روانی

1. Bjerk

و اجتماعی داشته است. بنابراین، عمده متغیرهایی که محققان در تحقیقات خود به عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته‌اند متغیرهای جامعه‌شناختی روان‌شناختی بودند.

کاسارد و لیندسی^۱، (۲۰۱۱) در پژوهش خود نشان دادند که عمومی‌ترین شاخص نابسامانی اجتماعی، اندازه‌گیری درصد رسمی فقر در محدوده یک شهر است. کاسارد همچنین تأکید دارد که علاوه بر فقر، نابسامانی اجتماعی با آسیب‌شناسی شرایط اجتماعی نیز ارتباط دارد؛ یعنی درست مانند خصوصیات نابسامانی اجتماعی که توسط ویلسون در نظر گرفته شده بود. وی در تحقیقی روی صد شهر بزرگ آمریکایی، ترکیبی از آمارهای رسمی فقر، نواحی محروم و طبقه پایین را برای ایجاد دو نشانگر پایه نواحی نابسامان و شدیداً نابسامان استفاده کرده است. نواحی نابسامان، مناطقی هستند که آمارهای رسمی به‌طور هم‌زمان نشان‌دهنده سطوح عنان‌گسیخته و فقر بالا، بیکاری، انعطاف‌ناپذیری اجتماعی، خانوارهای زن سرپرست و دریافت‌کنندگان رفاه هستند. نواحی شدیداً نابسامان علاوه بر همه خصوصیات فوق، میزان بالای نوجوانان ترک تحصیل‌کرده را نیز دارا هستند.

بیرکان و هوگ^۲، (۲۰۱۱) پژوهشی تحت عنوان «مهاجرت، انبوهی جمعیت و جرم: تحلیل داده‌های آماری جرایم در بلژیک در سالهای ۲۰۰۱-۲۰۰۶» انجام دادند. بررسی رابطه بین قومیت و تنوع قومیتی مناطق مهاجرپذیر و انواع رفتارهای مجرمانه از اهداف این تحقیق محسوب می‌شود. لذا، محققان با استفاده از آمارهایی که توسط پلیس بلژیک در سالهای یادشده در خصوص رابطه بین مناطق و محلات مختلف و مهاجرنشین و میزان جرایم صورت‌گرفته در این مناطق، شروع به تحلیل نظری و تجربی کردند. نتایج نشان داد که در میان مهاجران، سطوح بالای بیکاری و فقر اقتصادی منجر به سوق دادن آنان به سمت ارتکاب جرایم شده است. به عبارت دیگر، پایگاه اقتصادی و اجتماعی مهاجران در بروز جرایم مالی

1. Kasarda and Lindsay

2. Bircan and Hooghe

نقش حائز اهمیتی داشته است اما در خصوص متغیر تراکم قومیتی نتایج نشان داد که قومیت مهاجران نقش چندانی در ارتکاب جرم نداشته است. لذا فرض وجود رابطه میان تراکم قومیتی و جرم مورد تأیید واقع نشد.

تاوانچی^۱ و همکارانش، (۲۰۱۵) پژوهشی درباره سوءاستفاده از کودکان مهاجر و خطرات آن برای سلامت روانی آنها در منطقه حاشیه‌نشین پاتومدانی بانکوک تایلند انجام داده و دریافتند که بیشتر بچه‌های مورد آزمایش مورد سوءاستفاده قرار می‌گیرند. سابقه سوءاستفاده زیاد بوده و همبستگی مستقلی با اختلالات روانی عمومی و استفاده جسمی داشته است. ۶۳ درصد کودکان مهاجران مناطق روستایی، بیشتر مستقل بوده، بالای ۱۶ سال سن داشته و برای جستجوی کار به بانکوک مهاجرت کرده بودند. از دیگر نتایج تحقیق، همبستگی مستقل مهاجرت تنها در میان مردان با مسائل روانی است.

بر اساس تحقیق کلاسیک شاو و مک‌کی، مناطق محروم از نظر اقتصادی، اجتماعی در ۲۱ شهر ایالات متحده با وجود تغییرات در ترکیب قومی و نژادی‌شان، همچنان دارای میزان بزهکاری بالا در طول چند دهه بوده‌اند. این امر بیانگر تأثیرات متغیرهای زمینه‌ای پایدار در اجتماعات محروم روی میزان جرم بود. یافته‌های آنان محققان را مجبور کرد که تفسیرهای فردگرایانه از جرم وارد کنند و بیشتر بر متغیرهای اجتماعی تمرکز کنند (کاواتچی^۲، ۱۹۹۹). شاو و مک‌کی، توجه خویش را در طول این دو دوره مطالعه بر شکل‌گیری دو قلمرو زیستی کاملاً متمایز در حومه و مرکز شهر شیکاگو معطوف داشتند که به ترتیب دو منطقه مرفه و فقیر به حساب می‌آمد. شاو و مک‌کی، اصطلاح منطقه بزهکاری را ابداع کردند و می‌گویند که در محله‌های فقیرنشین شهرها، رفتار مجرمانه یک الگوی عادی است. در چنین مناطقی جوانان ارزشها و رفتارهای کج‌رو را یاد می‌گیرند و درونی می‌کنند و در نتیجه جوانان بزهکار

---

1. Tawanchai

2. Kawatchi

می‌شوند؛ زیرا آنها با افرادی دوستی و نزدیکی می‌کنند که خود مجرم و منحرف بوده‌اند. به باور شاو و مک‌کی در این مناطق احساس محرومیت به شدت مشاهده می‌شود و افراد احساس بیگانگی و انزوا می‌کنند. به موجب تئوری که آنان ارائه می‌دهند، اوضاع و احوال اجتماعی و اقتصادی یک منطقه جغرافیایی معین (تراکم جمعیت مخصوصاً سطح اقتصادی) و به‌طریق اولی، طبیعت گروه ذی‌نفع، تأثیری قاطع بر نرخ جرم دارند (گیسون، ۲۰۱۳).

کاسارد و لیندسی^۲، (۲۰۱۱) در پژوهش خود نشان دادند که عمومی‌ترین شاخص نابسامانی اجتماعی، اندازه‌گیری درصد رسمی فقر در محدوده داده‌شده یک شهر است. کاسارد همچنین تأکید دارد که علاوه بر فقر، نابسامانی اجتماعی با آسیب‌شناسی شرایط اجتماعی نیز ارتباط دارد؛ یعنی درست مانند خصوصیات نابسامانی اجتماعی که توسط ویلسون در نظر گرفته شده بود. وی در تحقیق روی صد شهر بزرگ آمریکایی، ترکیبی از آمارهای رسمی فقر، نواحی محروم و طبقه پایین را برای ایجاد دو نشانگر پایه نواحی نابسامان و شدیداً نابسامان استفاده کرده است. نواحی نابسامان مناطقی هستند که آمارهای رسمی به‌طور هم‌زمان نشان‌دهنده سطوح عنان‌گسیخته و فقر بالا، بیکاری، انعطاف‌ناپذیری اجتماعی، خانوارهای زن سرپرست و دریافت‌کنندگان رفاه هستند. نواحی شدیداً نابسامان علاوه بر همه خصوصیات فوق، میزان بالای نوجوانان ترک تحصیل‌کرده را نیز دارا هستند. بیجرک^۳، (۲۰۱۰) نشان داد که تحت شرایط محرومیت بین فقر افراد و جرایم خشونت‌آمیز رابطه وجود دارد. بر اساس نظر بیجرک متناسب با آمارهای موجود در این زمینه، حاشیه‌نشینی و جدایی اقتصادی از محیط‌های شهری نقش چندانی بر روی جرایم مالی نداشته است اما در مقابل این امر یعنی حاشیه‌نشینی و انزوای اقتصادی تأثیر مشهودی بر کاهش سلامت روانی و اجتماعی دارد.

1. Gaison
2. Kasarda and Lindsay
3. Bjerk

بنابراین، عمده متغیرهایی که محققان در تحقیقات خود به عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته‌اند متغیرهای جامعه‌شناختی و روان‌شناختی هستند. مطالعات داخلی و خارجی نشان می‌دهد که آگاهی و شناخت متغیر مؤثری بر آسیبهای اجتماعی است. در قرن حاضر حاشیه‌نشینی به عنوان یکی از مهم‌ترین و تأثیرگذارترین عوامل بر آسیبهای اجتماعی است که مورد توجه بسیاری از جامعه‌شناسان قرار گرفته است. با مروری بر بررسی صورت گرفته در پیشینه تحقیقات گذشته متوجه خواهیم شد که در پژوهشهای داخلی و خارجی به متغیرهایی چون انواع رفتارها و آسیبهای اجتماعی که توسط زنان و مردان حاشیه‌نشین صورت می‌گیرد، توجه‌ای نشده است. تفاوت اساسی این پژوهش با تحقیقات گذشته این است که به بررسی میزان آسیبهای اجتماعی می‌پردازد و نوع این آسیبها را برحسب جنسیت و رابطه حاشیه‌نشینی با آسیبهای اجتماعی بررسی می‌کند.

چارچوب نظری

بر اساس نظریه انومی دورکیم می‌توان گرایش جوانان حاشیه‌نشین را به انجام رفتارهای کج‌روانه این‌گونه تبیین کرد که بر اساس آن جامعه از یک طرف اهداف و ارزشهای مطلوبی را به شیوه‌های مختلف تبلیغ می‌کند و از طرف دیگر وسایل دسترسی به این اهداف به‌طور مساوی در اختیار همگان قرار ندارد، در نتیجه افراد محروم پیوسته از راههای غیرمشروع خواستار دستیابی به اهداف مطلوب هستند و به این ترتیب ارزشهای فرهنگی مطلوب اعتماد اجتماعی و جامعه مورد خدشه قرار می‌گیرد (رفیع پور، ۲۰۰۹). همچنین دورکیم با تأکید بر دو مفهوم انسجام مکانیکی و ارگانیکی بسیاری از مسائل و مشکلات شهری را از این منظر مورد بررسی قرار داد. با توجه به نظر وی چنین مستفاد می‌شود که در شهرهای بزرگ انسجام ارگانیکی حاکم است ولی مهاجران تازه‌وارد که از روستا و مکانهای اجتماعی کوچک‌تر به

شهر مهاجرت می‌کنند از نگرش جامعه مکانیکی برخوردارند. (آرون، ۲۰۰۲).

دورکیم توسعه شهرنشینی تحت تأثیر افزایش مهاجرت را از جمله عوامل مؤثر بر خارج شدن جوانان از نظارت بزرگ‌ترها می‌داند که طی آن از اهمیت و نفوذ سالمندان کاسته شده و بر سرعت تغییرات و تحولات اجتماعی افزوده می‌شود. به باور وی در شهرهای بزرگ، سنت از هر جای دیگری کمتر بر اندیشه‌ها و عواطف مردم تسلط دارد و هرروزه ما در آن شاهد پیدایش رفتارهای تازه و حتی مغایر خواست اکثریت هستیم. دورکیم، علت همه رفتارهای غیرعادی را در محیط اجتماعی جستجو می‌کند و در نهایت عقیده دارد که جرم یک پدیده طبیعی و اجتماعی است و بین جرم و فرهنگ محل وقوع جرم ارتباط وجود دارد. دورکیم با اظهار نظرهای خویش راه را برای بررسی محیط‌های متفاوت که در آن مجرمان و غیر مجرمان زندگی می‌کنند هموار کرد و تحقیقات گسترده‌ای توسط جامعه‌شناسان و جرم‌شناسان در خصوص تأثیر محیط بر وقوع جرایم صورت پذیرفت (دورکیم، ۱۹۹۰).

اگنیو معتقد است افرادی که در معرض فشار مکرر قرار دارند، احتمال بیشتری وجود دارد که اعمال مجرمانه مرتکب شوند. زیرا افزایش فشار منجر به افزایش خشم می‌شود و به دنبال آن افزایش خشم نیز منجر به افزایش جرم می‌شود. نظریه فشار عمومی راهکارهای تقابلی غیر از جرم (راهکارهای تقابلی شناختی، احساسی و رفتاری) را که افراد در چهارچوب ابزار قانونی می‌توانند با فشار مقابله کنند معرفی کرده است. همچنین وی عواملی را (میزان حمایت‌های اجتماعی، میزان کنترل اجتماعی، میزان دسترسی به ابزار ارتکاب جرم، محیط‌های اجتماعی مستعد جرم، هم‌نشینی با همالان بزهکار) که ممکن است فرد را به سمت بزهکاری و گرایش به خشونت هدایت کنند نیز بیان کرده است. (علیوردی‌نیا و دیگران، ۲۰۱۶).

ساترلند در سطح تعامل اجتماعی مدعی شد که افراد به همان شیوه‌ای که یاد می‌گیرند از

1. Aaron
2. Durkheim

قوانین تبعیت کنند، به همان شیوه هم یاد می‌گیرند که کج رفتار بشوند. ساترلند معتقد است که کج رفتاری را با اصول یادگیری اجتماعی بهتر می‌توان تبیین کرد تا اصول روان‌شناختی مرضی (صدیق سروستانی، ۲۰۰۶). ساترلند در خصوص جرم در مناطق حاشیه‌ای عقیده دارد که اگر فردی در محیط مجاور خود در معرض عوامل جرم‌زا قرار گیرد تا غیر جرم‌زا، شانس و احتمال قانون‌شکنی‌اش افزایش می‌یابد. ساترلند اظهار می‌کند که اشخاصی در معرض عوامل جرم‌زا واقع می‌شوند که برای سهیم بودن در همان فرهنگ، علایق و عقایدی داشته باشند. در آن فرهنگ اشکال معینی از رفتار ضداجتماعی و جنایی ممکن است مورد اغماض واقع شده و مردم احساس کنند که برای همنوایی، به آنها نیاز دارند. به عقیده ساترلند در مناطق حاشیه‌ای احساس ناامنی نیز به شدت جلوه می‌کند (صدیق سروستانی، ۲۰۰۶).

به اعتقاد پارک، نواحی شهری از انگیزه‌ها و غرایز ساکنان ممانعت می‌کند و انحرافات اجتماعی را سبب می‌شود. سازمان فیزیکی شهر تأثیری عمیق بر الگوهای فرهنگی - اجتماعی زندگی شهرنشینی دارد (کیانی‌نسب، ۲۰۱۴). پارک رابطه نرخهای جرم و بزهکاری، نظیر خودکشی، طلاق، فحشا، الکلیسم و اعتیاد به مواد مخدر را با فضای طبیعی درون شهر مطالعه کرد. هدف او درک تأثیر عوامل اجتماعی و بوم‌شناختی بر بی‌سازمانی اجتماعی و رفتار انحرافی بود (شیرزادی، ۲۰۰۸).

به عقیده رابرت‌گر احساس محرومیت نسبی در میان گروههای فقیرنشین شهری افزایش پیدا می‌کند و زمینه نارضایتی اجتماعی را در میان آنها به وجود می‌آورد و به تدریج گروه مرجع در میان این گروه تغییر پیدا کرده و به سوی اهدافی که دستیابی به آنها ساده‌تر ولی نامشروع است، سوق پیدا می‌کنند. از نظر رابرت‌گر، هرچه امکانات پیشرفت و ارتقاء در افراد و گروههای مرجع دیگر یعنی در گروههایی که انسان خود را با آنها مقایسه می‌کند بیشتر باشد، انتظارات انسانها بیشتر می‌شود و یک نوع احساس بی‌عدالتی نسبی به وجود می‌آید. در ضمن هرچه امکان دستیابی به ارزشهای موردنظر یا ارتقاء اجتماعی کمتر باشد، نیز

محرومیت نسبی افزایش پیدا می‌کند. شرایط زندگی در مناطق حاشیه‌نشین به‌صورتی است که سبب به وجود آمدن شرایط فرهنگی خاصی برای آنان می‌شود، به‌طوری‌که از یک‌سو فقر فرهنگی و مشکلات مالی و از سوی دیگر دیدن زندگی شهرنشینان که از امکانات امروزی بهره‌مند هستند، سبب ایجاد نارضایتی عمیق و گسترش محرومیت نسبی در میان این اقشار جامعه می‌شود (رفیع پور، ۲۰۰۹). به تعبیر مرتون تناسب میان ابزار و اهداف از بین می‌رود و این موضوع نخست باعث افزایش میزان محرومیت نسبی و سپس باعث اختلالات روانی و اجتماعی در میان این قشر از جامعه می‌شود.

روش

روش این پژوهش پیمایش بوده و داده‌ها از طریق پرسشنامه جمع‌آوری شدند. با توجه به بومی بودن پژوهشگر و دست‌یابی به فهم این مسئله از سوی شهروندان و پاسخ‌گویی مناسب به سؤالات از سوی آنها و به دلیل در دسترس بودن آنها، جامعه آماری محدود به انتخاب شهروندان استان مازندران شد.

جامعه آماری این مطالعه کلیه حاشیه‌نشینان شرق استان مازندران (ساری، قائم‌شهر، نکا) است که بر اساس آمار و اطلاعات دفتر امور اجتماعی استانداری مازندران در سال ۱۳۹۵ تعداد آنها برابر با ۷۸۳۲۶ هزار نفر است (دفتر امور اجتماعی استانداری مازندران، ۲۰۱۷). حجم نمونه پژوهش از طریق فرمول کوکران به تعداد ۳۸۴ نفر محاسبه شده است. داده‌های تحقیق از طریق نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای و سپس تصادفی ساده از بین مناطق حاشیه‌نشین شهرهای ساری (محله‌های ترک محله، منطقه راهبند)، نکا (محله‌های کوهی خیل، سورکی محله، قنبرآباد، جوکی محله، عباس‌آباد) و قائم‌شهر (محله‌های پشت ریل راه‌آهن و سه‌راه کنسرو) به‌عنوان مناطق و محلات حاشیه‌نشین انتخاب شدند. امکان تهیه لیست یا چارچوبی که اسم همه افراد در آن باشد ناممکن بوده است. لذا از طریق بلوک‌بندی

به صورت تصادفی نمونه انتخاب و مورد پرسش واقع شد. جهت برآورد اعتبار صوری، پس از طراحی پرسشنامه اولیه، گویه‌های طیفهای مربوط در اختیار سه نفر از اساتید دانشگاه قرار گرفت. اظهار نظر این افراد در راستای سنجش گویه‌های هر طیف، به‌گزینش گویه‌های مناسب برای هر طیف منجر شد. پایائی پرسشنامه با ضریب آلفای کرونباخ برآورد شده است؛ که نتایج جدول (۱) نشان می‌دهند کلیه مقیاسها از پایایی قابل قبولی برخوردار بوده‌اند.

جدول (۱) میران آلفای کرونباخ (پایایی) گویه‌های هر طیف

مقیاسها	مقیاسهای فرعی	تعداد گویه	α
احساس نامنی	احساس امنیت مالی	۶	۰/۸۵۲
	احساس امنیت جانی	۵	۰/۷۳۱
	احساس امنیت جمعی	۴	۰/۷۷۰
اختلالات روانی	نشانه‌های جسمانی	۴	۰/۷۲۵
	اضطراب	۴	۰/۷۳۳
	افسردگی شدید	۴	۰/۷۸۷
اختلال در سلامت اجتماعی	شکوفایی اجتماعی	۴	۰/۸۲۵
	همبستگی اجتماعی	۳	۰/۷۴۰
	پذیرش اجتماعی	۳	۰/۸۱۶
انزوای اجتماعی	احساس پوچی	۴	۰/۸۰۳
	احساس تنهایی	۵	۰/۷۲۵
احساس محرومیت	اقتصادی	۳	۰/۷۹۸
	اجتماعی	۳	۰/۷۴۵
	سیاسی	۳	۰/۸۰۸
بی‌اعتمادی	اعتماد غیررسمی	۴	۰/۷۴۱
	اعتماد رسمی	۵	۰/۷۹۸

در این پژوهش برای توصیف نتایج از جداول فراوانی، درصدها و شاخصهای مرکزی و برای آزمون فرضیه‌ها از مدل‌یابی معادلات ساختاری بهره گرفته شده است.

یافته‌ها

یافته نمونه آماری

یافته‌های جدول شماره (۲) نشان می‌دهد که حدود ۴۹ درصد پاسخگویان تحقیق زن و ۵۱ درصد مرد بودند. همچنین ۵۹ درصد افراد مورد مطالعه متأهل و ۴۱ درصد دیگر مجرد بودند. بیشترین تعداد پاسخگویان در گروه سنی ۲۵-۲۹ سال ۲۳ درصد و کمترین تعداد پاسخگویان در گروه سنی ۶۰ سال به بالا ۲ درصد بود.

جدول (۲) بافت نمونه آماری

٪	f	طبقات	متغیر	٪	f	طبقات	
۱۸/۷۵	۷۲	۱۸-۲۴	سن	۴۸/۹	۱۸۸	زن	جنس
۲۳/۱۷	۸۹	۲۵-۲۹		۵۱/۱	۱۹۶	مرد	
۲۱/۸۸	۸۴	۳۰-۳۵		۱۰۰	۳۸۴	کل	
۱۲/۵۰	۴۸	۳۶-۴۰		۵۹/۹	۲۳۰	متأهل	وضعیت تأهل
۹/۳۷	۳۶	۴۰-۴۵		۴۰/۱	۱۵۴	مجرد	
۶/۵۱	۲۵	۴۶-۵۰		۱۰۰	۳۸۴	کل	
۵/۲۰	۲۰	۵۱-۶۰					
۲/۶۰	۱۰	۶۰ سال به بالا					
۱۰۰	۳۸۴	کل					

تحلیل مدل ساختاری

برای تحلیل فرضیه‌ها، ابتدا باید مدل نظری تدوین شده برای هر فرضیه مورد پردازش قرار

گیرد تا مشخص شود که داده‌های جمع‌آوری شده تا چه اندازه مدل نظری را مورد حمایت قرار می‌دهد که برای پاسخ به این سؤال از شاخصهای کمی برازش مدل (CFI, GFI, RMR...) استفاده می‌شود. در صورتی که شاخصهای کلی قابل قبول بودند یا به عبارتی مدل نظری مورد تأیید قرار گرفت. در آن صورت می‌توان به روابط درون مدل پرداخت که این روابط متقابل ضریب رگرسیونی (ضریب تأثیر) مربوط به فرضیه و بارهای عاملی مربوط به هر گویه هستند که برای آزمون قابل قبول بودن این ضرایب (ضرایب تأثیر بارهای عاملی) از شاخص جزئی P استفاده می‌شود که مقدار آن برای مقادیر قابل قبول کم‌تر از ۰/۰۵ است. جدول (۳) شاخصهای برازش مدل به همراه مقادیر مطلوب را نشان می‌دهد.

جدول (۳) شاخصهای برازش مدل نظری تحقیق

مدل اندازه‌گیری	مقدار مطلوب	نام شاخص
۲۵۰	-	درجه آزادی (df)
۵۲۸/۵۳۸	$2 df \leq \chi^2 \leq 3 df$	کای اسکوتر (χ^2)
۲/۱۱	از ۳ کم‌تر	کای اسکوتر بهینه شده (χ^2/df)
۰/۸۲۰	۰/۸ به بالا	نیکوئی برازش (GFI)
۰/۹۹۳	۰/۹	شاخص برازش تطبیقی (CFI)
۰/۰۲۹	زیر ۰/۰۸	ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA)
۰/۷۵۲	بین ۰/۶ تا ۱	شاخص نیکویی برازش ایجازی (PGFI)
۰/۷۹۶	بین ۰/۶ تا ۱	شاخص برازش ایجازی هنجار شده (PNFI)

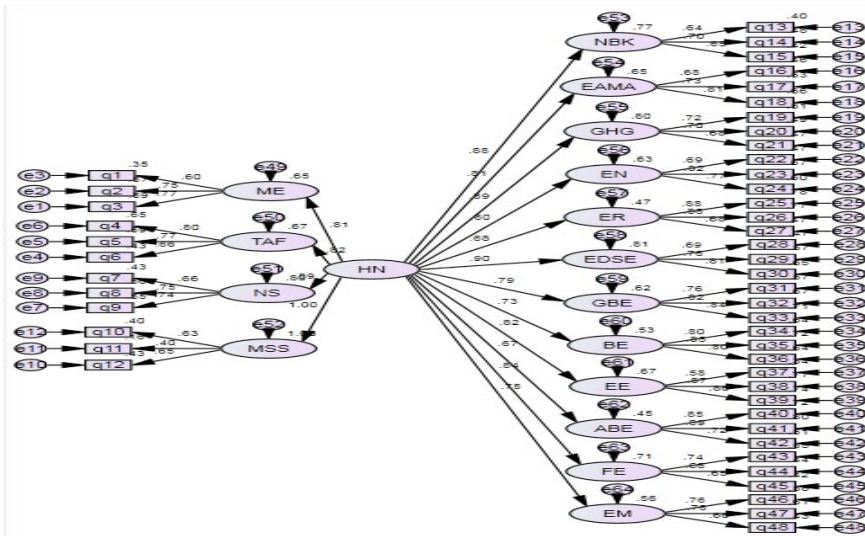
یکی از شاخصهای عمومی شاخص کای اسکوتر بهنجار یا نسبی است که از تقسیم ساده مقدار کای اسکوتر به درجه آزادی مدل محاسبه می‌شود و اغلب مقادیر بین ۱ تا ۳ را برای این شاخص قابل قبول می‌دانند. همان‌طور که در جدول مشاهده می‌شود این مقدار برای مدل مورد نظر ۲/۱۱ است که مقداری مناسب و قابل قبول است.

شاخص GFI یکی از شاخصهای تطبیقی است که مقدار بیش‌تر از $0/8$ برای این مقدار نشان از برازش خوب مدل توسط داده‌ها دارد. مقدار GFI برای مدل $0/820$ به دست آمد که نشان از برازش خوب مدل دارد.

شاخص برازش تطبیقی یا CFI یکی از شاخصهای تطبیقی است که مقادیر بین $0/9$ تا $0/95$ به‌عنوان قابل‌قبول بودن و مقادیر بالاتر از $0/95$ برای این شاخص به‌عنوان برازش بسیار خوب داده‌ها به مدل تفسیر می‌شود. مقدار CFI برای مدل مذکور $0/993$ که با توجه به اینکه بیشتر از $0/90$ است می‌توان گفت که داده‌ها به‌طور بسیار مناسبی برازش یافته‌اند. به‌عبارت‌دیگر، مدل از مدل استقلال، فاصله و به یک مدل اشباع نزدیک می‌شود.

شاخص ریشه دوم میانگین مربعات خطای برآورد یا RMSEA نیز همانند شاخص RMR بر مبنای تحلیل ماتریس باقی‌مانده قرار دارد. مدل‌های قابل‌قبول دارای مقدار $0/07$ یا کوچک‌تر برای این شاخص هستند. برازش مدل‌هایی که دارای مقادیر بالاتر از $0/1$ هستند ضعیف برآورد می‌شود. مقدار RMSEA برای این مدل $0/029$ به دست آمده که نشان‌گر قابل‌قبول بودن مدل است.

با توجه به مطالب بالا و شاخصهای کمی برازش می‌توان نتیجه گرفت که مدل نظری مربوط به پژوهش مدلی قابل‌قبول است، پس حال می‌توان به روابط درون مدل و مقادیر ضریب رگرسیونی بین متغیرهای پنهان پرداخت.

شکل (۱) برازش مدل نظری

جدول (۴) راهنمای شناسایی علائم اختصاری متغیرهای مدل

علامت اختصاری	نام متغیر به انگلیسی	متغیر
FE	Economic Poverty	فقر اقتصادی
GBE	Addiction Tendency	گرایش به اعتیاد
ABE	Alienation	ازخودبیگانگی
EF	Social Isolation	انزوای اجتماعی
EM	Feeling Deprived	احساس محرومیت
EAMA	Use of alcoholic beverages	استفاده از مشروبات الکلی
GHG	The law of evasion	قانون‌گریزی
EN	Feeling insecure	احساس ناامنی

علامت اختصاری	نام متغیر به انگلیسی	متغیر
ER	Mental disorder	اختلال روانی
EDSE	Social health disorder	اختلال در سلامت اجتماعی
ME	Communication with marginalized people	میزان ارتباط با افراد حاشیه‌نشین
TAF	Influence of the marginalized people	تأثیرپذیری از فرهنگ حاشیه‌نشین
NS	Type of residence	نوع سکونت
MSS	Rate of years of residence	میزان سالهای سکونت

برای آزمون فرضیه از شاخص جزئی (p-value) و عدد معناداری استفاده شده است و شرط معنادار بودن یک رابطه این است که مقدار شاخص اول (p-value) برای رابطه موردنظر کم‌تر از ۰/۰۵ و یا مقدار شاخص دوم (t-value) از $\pm 1/96$ بیشتر باشد.

بررسی فرضیه‌ها

فرضیه ۱: حاشیه‌نشین بر گرایش به خشونت تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد. در بررسی اثرات متغیرها، ضریب رگرسیونی به میزان (۰/۸۸) برآورد شده است. با توجه به مقدار شاخص جزئی که برابر با ۰/۰۰۰ است و از سطح معناداری ۰/۰۵ کم‌تر است و همچنین عدد معناداری که برابر با ۹/۸۸۳ شده و از عدد ۱/۹۶ بیشتر است می‌توان نتیجه گرفت که این ضریب مسیر در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار است، یعنی فرضیه فوق مورد تأیید قرار می‌گیرد.

فرضیه ۲: حاشیه‌نشین بر استفاده از مشروبات الکلی تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد. در بررسی اثرات متغیرها؛ ضریب رگرسیونی به میزان (۰/۸۱) برآورد شده است. با توجه به مقدار سطح معناداری ۰/۰۵ به دست آمده می‌توان نتیجه گرفت که این ضریب مسیر در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار است، یعنی فرضیه فوق مورد تأیید قرار می‌گیرد.

فرضیه ۳: حاشیه‌نشینی بر قانون‌گزیزی تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد. در بررسی اثرات متغیرها؛ ضریب رگرسیونی به میزان (۰/۸۹) برآورد شده است. با توجه به سطح معنی‌داری قابل قبول می‌توان نتیجه گرفت که این ضریب مسیر در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار است، یعنی فرضیه فوق مورد تأیید قرار می‌گیرد.

فرضیه ۴: حاشیه‌نشینی بر احساس ناامنی تأثیر مثبت دارد. در بررسی اثرات متغیرها؛ ضریب رگرسیونی به میزان (۰/۸۰) برآورد شده است. سطح معنی‌داری نشان می‌دهد که این ضریب مسیر در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار است، یعنی فرضیه فوق مورد تأیید قرار می‌گیرد. فرضیه ۵: حاشیه‌نشینی بر اختلالات روانی تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد. در بررسی اثرات متغیرها؛ ضریب رگرسیونی به میزان (۰/۶۸) برآورد شده است. سطح معنی‌داری به دست آمده نشان می‌دهد که این ضریب مسیر در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار است، یعنی فرضیه فوق مورد تأیید قرار می‌گیرد.

فرضیه ۶: حاشیه‌نشینی بر اختلال در سلامت اجتماعی تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد. در بررسی اثرات متغیرها؛ ضریب رگرسیونی به میزان (۰/۹۰) برآورد شده است. با توجه به مقدار سطح معنی‌داری می‌توان نتیجه گرفت که این ضریب مسیر در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار است، یعنی فرضیه فوق مورد تأیید قرار می‌گیرد.

فرضیه ۷: حاشیه‌نشینی بر گرایش به اعتیاد تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد. در بررسی اثرات متغیرها؛ ضریب رگرسیونی به میزان (۰/۷۹) برآورد شده است. با توجه به سطح معنی‌داری قابل قبول می‌توان نتیجه گرفت که این ضریب مسیر در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار است، یعنی فرضیه فوق مورد تأیید قرار می‌گیرد.

فرضیه ۸: حاشیه‌نشینی بر بی‌اعتمادی تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد. در بررسی اثرات متغیرها؛ ضریب رگرسیونی به میزان (۰/۷۳) برآورد شده است. بر اساس سطح معنی‌داری نتیجه این شد که این ضریب مسیر در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار است، یعنی فرضیه فوق

مورد تأیید قرار می‌گیرد.

فرضیه ۹: حاشیه‌نشینی بر انزوای اجتماعی تأثیر مثبت دارد. در بررسی اثرات متغیرها؛ ضریب رگرسیونی به میزان (۰/۸۲) برآورد شده است. سطح معنی‌داری نشان می‌دهد که این ضریب مسیر در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار است، یعنی فرضیه فوق مورد تأیید قرار می‌گیرد. فرضیه ۱۰: حاشیه‌نشینی بر ازخودبیگانگی اجتماعی تأثیر مثبت دارد. در بررسی اثرات متغیرها؛ ضریب رگرسیونی به میزان (۰/۶۷) برآورد شده است. با توجه به سطح معنی‌داری قابل قبول می‌توان نتیجه گرفت که این ضریب مسیر، در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار است، یعنی فرضیه فوق مورد تأیید قرار می‌گیرد.

فرضیه ۱۱: حاشیه‌نشینی بر فقر اقتصادی تأثیر مثبت دارد. در بررسی اثرات متغیرها؛ ضریب رگرسیونی به میزان (۰/۸۴) برآورد شده است. بر اساس سطح معنی‌داری نتیجه شد که این ضریب مسیر در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار است، یعنی فرضیه فوق مورد تأیید قرار می‌گیرد.

فرضیه ۱۲: حاشیه‌نشینی بر احساس محرومیت تأثیر مثبت دارد. در بررسی اثرات متغیرها؛ ضریب رگرسیونی به میزان (۰/۷۵) برآورد شده است. با توجه به سطح معنی‌داری قابل قبول می‌توان نتیجه گرفت که این ضریب مسیر در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار است، یعنی فرضیه فوق مورد تأیید قرار می‌گیرد.

فرضیه اصلی تحقیق: حاشیه‌نشینی بر شکل‌گیری آسیب‌های اجتماعی تأثیر مثبت دارد. از آنجاکه نشان داده شد که حاشیه‌نشینی بر تمامی ابعاد شکل‌گیری آسیب‌های اجتماعی تأثیر معنی‌داری دارد. لذا این فرضیه نیز مورد تأیید قرار می‌گیرد.

جدول (۵) خلاصه نتایج آزمون فرضیه‌ها

نتیجه آزمون	T-value	سطح معنی‌داری	ضریب مسیر	فرضیه	ردیف
معنادار	۹/۸۸۳	<۰/۰۰۱	۰/۸۸	حاشیه‌نشینی و گرایش به خشونت	۱
معنادار	۹/۹۹۸	<۰/۰۰۱	۰/۸۱	حاشیه‌نشینی و استفاده از مشروبات الکلی	۲
معنادار	۱۰/۹۷۸	<۰/۰۰۱	۰/۸۹	حاشیه‌نشینی و قانون‌گریزی	۳
معنادار	۹/۷۷۱	<۰/۰۰۱	۰/۸۰	حاشیه‌نشینی و احساس ناامنی	۴
معنادار	۱۰/۵۵۲	<۰/۰۰۱	۰/۶۸	حاشیه‌نشینی و اختلالات روانی	۵
معنادار	۱۰/۶۸۸	<۰/۰۰۱	۰/۹۰	حاشیه‌نشینی و اختلال در سلامت اجتماعی	۶
معنادار	۱۰/۷۷۳	<۰/۰۰۱	۰/۷۹	حاشیه‌نشینی و گرایش به اعتیاد	۷
معنادار	۱۰/۴۸۴	<۰/۰۰۱	۰/۷۳	حاشیه‌نشینی و بی‌اعتمادی	۸
معنادار	۸/۶۸۲	<۰/۰۰۱	۰/۸۲	حاشیه‌نشینی و انزوای اجتماعی	۹
معنادار	۱۰/۱۳۱	<۰/۰۰۱	۰/۶۷	حاشیه‌نشینی و ازخودبیگانگی اجتماعی	۱۰
معنادار	۱۰/۵۳۷	<۰/۰۰۱	۰/۸۴	حاشیه‌نشینی و فقر اقتصادی	۱۱
معنادار	۹/۸۹۹	<۰/۰۰۱	۰/۷۵	حاشیه‌نشینی و احساس محرومیت	۱۲
معنادار			-	حاشیه‌نشینی و شکل‌گیری آسیب‌های اجتماعی	فرضیه اصلی

بحث

پدیده حاشیه‌نشینی حاصل و برون‌داد مشکلات اجتماعی و ساختاری است که عمدتاً بر اثر جریان سریع مهاجرت از شهرها به روستاها اتفاق می‌افتد. این پدیده اجتماعی، در کشورهای توسعه‌نیافته و در حال توسعه، پررنگ بوده و در فرایند مدیریت شهری تأثیرات منفی بیشتری دارد. همچنین بروز انواع بزه و کج‌رویه‌های اجتماعی در مناطق حاشیه‌نشین از آمار قابل توجهی برخوردار است. نتایج به دست آمده در پژوهش حاضر بیانگر آن است که حاشیه‌نشینی مجموعه‌ای پیچیده است. مطالعه بر حاشیه‌نشینی و ارتباط آنان با متغیرها وظیفه بسیار دشواری است. این پژوهش پس از بررسی‌های نظری، تجربی و جمع‌آوری اطلاعات توانست نقطه‌نظرات اندیشمندان به لحاظ نظری و دیدگاه‌های مورد مطالعه به لحاظ تجربی در مورد حاشیه‌نشینی را جمع‌آوری و برخی از خصیصه‌های این سازه را شناسایی کند تا مورد توجه مدیران و تصمیم‌گیران قرار گیرد.

یافته‌های تحقیق حاضر مبنی بر ارتباط بین حاشیه‌نشینی و گرایش به خشونت با یافته‌های تحقیقاتی مرادی سرغولی و دیگران (۲۰۱۷)، دوستی ایرانی و پارسا بروجنی (۲۰۱۷) و منظمی و کریمی‌فرد (۲۰۱۶)، در ارتباط با متغیر مستقل گرایش به استفاده از مشروبات الکلی با یافته‌های تحقیقاتی مظفری (۲۰۱۴) و موگیشا و همکاران (۲۰۰۳) و در ارتباط با متغیر وابسته قانون‌گریزی با یافته‌های تحقیقاتی ویسی (۲۰۱۰)، جلیلی (۲۰۱۰)، نجف‌زاده نخجوانلو (۲۰۱۱)، ساولانین و همکاران (۲۰۱۰) و بیجرک (۲۰۱۰)، در ارتباط با متغیر وابسته احساس ناامنی با یافته‌های تحقیقاتی مرادی سرغولی و دیگران (۲۰۱۷) و وطن‌پرست و محمدزاده مقدم (۲۰۱۷)، در ارتباط با متغیر وابسته اختلالات روانی با یافته‌های تحقیقاتی ویسی (۲۰۱۰) و تاوانچی و همکارانش (۲۰۱۵)، در ارتباط با متغیر وابسته اختلال در سلامت اجتماعی با یافته‌های تحقیق احمدی چالسرا (۲۰۱۷)، در ارتباط با متغیر وابسته

گرایش به اعتیاد با یافته‌های تحقیقاتی احمدی چالسرا (۲۰۱۷) و مرادی سرغولی و دیگران (۲۰۱۷)، در ارتباط با متغیر وابسته بی‌اعتمادی با تحقیق دوستی ایرانی و پارسا بروجنی (۲۰۱۷)، در ارتباط با متغیر وابسته از خودبیگانگی اجتماعی با یافته‌های تحقیق نجف زاده نخجوانلو (۲۰۱۱)، نجف زاده نخجوانلو (۲۰۱۱)، در ارتباط با متغیر وابسته فقر اقتصادی با یافته‌های تحقیقاتی احمدی چالسرا (۲۰۱۷)، وطن پرست و محمدزاده مقدم (۲۰۱۷)، منظمی و کریمی فرد (۲۰۱۶)، جلیلی (۲۰۱۰) و بیرکان و هوگ (۲۰۱۱) و در ارتباط با متغیر وابسته احساس محرومیت با یافته‌های تحقیقاتی احمدی چالسرا (۲۰۱۷)، نجف زاده نخجوانلو (۲۰۱۱) و بیجرک (۲۰۱۰) همخوانی دارد.

نتایج حاصل از این مطالعه نشان می‌دهد که یکی از متغیرهای مهم در آسیب اجتماعی متغیر محرومیت نسبی است. این متغیر نیز به‌طور معنی‌داری متأثر از حاشیه‌نشینی بود. یعنی شرایط زندگی در مناطق حاشیه‌نشین به‌صورتی است که سبب به وجود آمدن شرایط فرهنگی خاصی برای آنان می‌شود. به‌طوری‌که از یک‌سو فقر فرهنگی و مشکلات مالی و از سوی دیگر دیدن زندگی شهرنشینان که از امکانات امروزی بهره‌مند هستند، سبب ایجاد نارضایتی عمیق و گسترش محرومیت نسبی در میان این اقشار جامعه می‌شود. به عقیده رابرت‌گر احساس محرومیت نسبی در میان گروه‌های فقیرنشین شهری افزایش پیدا می‌کند و زمینه نارضایتی اجتماعی را در میان آنها به وجود می‌آورد و به تدریج گروه مرجع در میان این گروه تغییر پیدا کرده و به‌سوی اهدافی که دستیابی به آنها ساده‌تر ولی نامشروع است، سوق پیدا می‌کنند. از نظر رابرت‌گر، هر چه امکانات پیشرفت و ارتقاء در افراد و گروه‌های مرجع دیگر یعنی در گروه‌هایی که انسان خود را با آنها مقایسه می‌کند بیشتر باشد، انتظارات انسانها بیشتر می‌شود و یک نوع احساس بی‌عدالتی نسبی به وجود می‌آید. در ضمن هرچه امکان دستیابی به ارزشهای موردنظر یا ارتقاء اجتماعی کمتر باشد، نیز محرومیت نسبی افزایش پیدا می‌کند. بنابراین شرایط زندگی در مناطق حاشیه‌نشین به‌صورتی است که سبب به وجود آمدن

شرایط فرهنگی خاصی برای آنان می‌شود، به طوری که از یک سو فقر فرهنگی و مشکلات مالی و از سوی دیگر دیدن زندگی شهرنشینان که از امکانات امروزی بهره‌مند هستند، سبب ایجاد نارضایتی عمیق و گسترش محرومیت نسبی در میان این اقشار جامعه می‌شود.

یکی دیگر از متغیرهای مهم در آسیب اجتماعی متغیر اختلالات روانی است که این متغیر به طور معناداری متأثر از حاشیه‌نشینی است. ساترلند و رابرت‌گر معتقدند در سطح تعامل اجتماعی افراد به همان شیوه‌ای که یاد می‌گیرند از قوانینی تبعیت کنند، به همان شیوه هم یاد می‌گیرند که کج رفتار بشوند. بنابراین ساترلند معتقد است که کج رفتاری را با اصول یادگیری اجتماعی بهتر می‌توان تبیین کرد تا اصول روان‌شناختی مرضی. ساترلند در خصوص جرم در مناطق حاشیه‌ای عقیده دارد که اگر فردی در محیط مجاور خود در معرض عوامل جرم‌زا قرار گیرد تا غیر جرم‌زا، شانس و احتمال قانون‌شکنی‌اش افزایش می‌یابد. بعلاوه ساترلند می‌گوید که اشخاصی در معرض عوامل جرم‌زا واقع می‌شوند که برای سهیم بودن در همان فرهنگ، علائق و عقایدی داشته باشند. در این شرایط اشکال معینی از رفتار ضداجتماعی و جنایی ممکن است مورد اغماض واقع شده و مردم احساس کنند که برای هم‌نمایی به آنها نیاز دارند. به عقیده ساترلند در مناطق حاشیه‌ای احساس ناامنی نیز به شدت جلوه می‌کند. یکی دیگر از آسیب اجتماعی متغیر انزوای اجتماعی است که این متغیر نیز به شکل معناداری متأثر از حاشیه‌نشینی است. این نگاه با نظریات شاو و مک‌کی مطابقت دارد. شاو و مک‌کی، اصطلاح منطقه بزهکاری را ابداع کردند و می‌گویند که در محله‌های فقیرنشین شهرها، رفتار مجرمانه یک الگوی عادی است. در چنین مناطقی جوانان ارزشها و رفتارهای کج‌رو را یاد می‌گیرند و درونی می‌کنند و در نتیجه جوانان بزهکار می‌شوند؛ زیرا آنها با افرادی دوستی و نزدیکی می‌کنند که خود مجرم و منحرف بوده‌اند. به باور شاو و مک‌کی در این مناطق احساس محرومیت به شدت مشاهده می‌شود و افراد احساس بیگانگی و انزوا می‌کنند. به موجب تئوری که آنان ارائه می‌دهند، اوضاع و احوال اجتماعی و اقتصادی یک منطقه جغرافیایی معین

(تراکم جمعیت مخصوصا سطح اقتصادی) و به طریق اولی، طبیعت گروه ذی نفع، تأثیری قاطع بر نرخ جرم دارند. یکی دیگر از متغیرها در آسیب اجتماعی متغیر احساس ناامنی است که این متغیر نیز به صورت معناداری متأثر از حاشیه‌نشینی است.

یکی دیگر از متغیرها در آسیب اجتماعی متغیر اختلالات در سلامت اجتماعی است که بر اساس تحقیق کلاسیک شاو و مک‌کی، مناطق محروم از نظر اقتصادی، اجتماعی در ۲۱ شهر ایالات متحده با وجود تغییرات در ترکیب قومی و نژادی‌شان، همچنان دارای میزان بزهکاری بالا در طول چند دهه بوده‌اند. این امر بیانگر تأثیرات متغیرهای زمینه‌ای پایدار در اجتماعات محروم روی میزان جرم بود. یافته‌های آنان محققان را مجبور کرد که نقدهایی به تفسیرهای فردگرایانه از جرم وارد کنند و بیشتر بر متغیرهای اجتماعی تمرکز کنند. یکی دیگر از متغیرها در آسیب اجتماعی متغیر بی‌اعتمادی است. این متغیر نیز به طور معناداری تحت تأثیر حاشیه‌نشینی قرار دارد و با نظریات اگنیو مطابقت دارد. اگنیو معتقد است افرادی که در معرض فشار مکرر قرار دارند، احتمال بیشتری وجود دارد که اعمال مجرمانه مرتکب شوند. زیرا افزایش فشار منجر به افزایش خشم می‌شود و به دنبال آن افزایش خشم نیز منجر به افزایش جرم می‌شود. نظریه فشار عمومی راهکارهای تقابلی غیر از جرم (راهکارهای تقابلی شناختی، احساسی و رفتاری) را که افراد در چهارچوب ابزار قانونی می‌توانند با فشار مقابله کنند معرفی کرده است. همچنین وی عواملی را (میزان حمایت‌های اجتماعی، میزان کنترل اجتماعی، میزان دسترسی به ابزار ارتکاب جرم، محیط‌های اجتماعی مستعد جرم، هم‌نشینی با همالان بزهکار) که ممکن است فرد را به سمت بزهکاری و گرایش به خشونت هدایت کنند نیز بیان کرده است.

پیشنهادها

با توجه به نتایج تحقیق مبنی بر تأثیر حاشیه‌نشینی بر آسیب‌های اجتماعی در شرق استان

مازندران، راهکارهای تحقیق به منظور کاهش آسیبهای اجتماعی در محله‌های مناطق شرق استان باید بر راهکارهایی متمرکز شود که ضمن کاهش آسیبهای اجتماعی بر تغییر نگرشها و رویکردها به مقوله حاشیه‌نشینی تأکید داشته باشد. به عبارت دیگر، ضمن بهبود وضعیت اجتماعی، اقتصادی و محیطی محله‌ها باید نسبت به تغییر فرهنگ حاشیه‌نشینان اقدام شود. راهکارها و پیشنهادهای کاربردی این پژوهش مبتنی بر توانمندسازی فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی حاشیه‌نشینان تدوین شده است.

با توجه به نتیجه به دست آمده در این پژوهش-تأثیر حاشیه‌نشینی بر گرایش به خشونت- می‌توان فعالیتهای فرهنگی مختلفی در خصوص کم کردن نتایج احتمالی بعضا مرگبار خشونت در منطقه را اجرا کرد و یا الگوهای رفتاری مناسب غیرخشونت را برای نوجوانان و جوانان با پخش فیلم و انیمیشن برای آنان به خصوص در مدارس به نمایش گذاشت (در راستای فرضیه یک این پژوهش).

با توجه به ارتباط معنی‌دار پدیده حاشیه‌نشینی و گرایش به استفاده از مشروبات الکلی، می‌توان یک برنامه فرهنگی در این مناطق اجرا کرد که افراد به صورت علمی نتایج و اثرات منفی مصرف مشروبات الکلی را به صورت نمایش مثلا در مدرسه و سالنهای نمایش ببینند و نسبت به اثرات و مضرات آن به صورت علمی پی برده و آگاه شوند تا شاید بتوان درصدی از گرایش به مصرف مشروبات الکلی را کاهش داد.

در این پژوهش رابطه بین حاشیه‌نشینی و قانون‌گریزی، احساس ناامنی، اختلال روانی و سلامت اجتماعی معنی‌دار شده است. بنابراین ضرورت بسیار پیدا می‌کند که موضوعات فوق در این محلات و مناطق به صورت علمی و پژوهشی مورد تحقیق و تفحص قرار گیرند. بر اساس یافته‌های این پژوهش مبنی بر ارتباط بین حاشیه‌نشینی و فقر اقتصادی می‌تواند که مسئولان استانی و شهرستانی در جهت ایجاد انگیزه برای بالا بردن تلاش ساکنان این منطقه برای دست‌یابی به یکسری شغل‌های تولیدی و اداری- دولتی برنامه‌های پایدار را

اجرا کرده تا بدین طریق در راستای دیگر برنامه‌های توسعه، افراد این منطقه از فقر اقتصادی تا حدودی خارج شوند.

ملاحظات اخلاقی

مشارکت نویسندگان

همه نویسندگان مقاله مشارکت مؤثر داشته‌اند.

منابع مالی

برای انتشار این مقاله حمایت مالی مستقیم از هیچ نهاد یا سازمانی دریافت نشده است.

تعارض منافع

این مقاله با سایر آثار منتشرشده از نویسندگان مغایرت محتوایی ندارد. اگرچه در راستای مطالعات نویسندگان و خط‌علاق پژوهشی آنها تنظیم شده است ولی هیچ‌گونه همپوشانی با سایر آثار آنها ندارد.

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

در این مقاله همه حقوق مرتبط با اخلاق پژوهش رعایت شده است.

- Aaron, R., (2002), *Basic Thoughts in Sociology*. Translation by Bagher Parham, Tehran: Islamic Revolution Publications and Education Organization
- Ahmadi Chalsara, M., (2017). *Seduction and its social and urban damages: Case study the metropolis of Rasht*. Fourth International Conference on Psychology of Educational Sciences and Social Studies, Georgia Tbilisi City, georgian academy of sciences. 186-166. (in Persian)
- Ahmadi, H., & Iman, M. T., (2005), Poverty culture, marginalization and tendency towards delinquent behavior among the marginalized young people of Shiraz in 2004, *Research journal of Isfahan University* (Humanities), 9(2), 99118.
- Aliverdi, N., (2016), Sociological study of delinquency: the empirical test of the general pressure theory of agni, *Journal of Sociology of Iran*, No. 30.
- Amiri, M., Pourmousavi, M., & Sadeghi, M., (2012), Study of social harm caused by marginalization in Tehran Municipality district 19 from the viewpoint of urban managers, *Quarterly Journal of Economics and Urban Management*. 5, 119137.
- Anbare, M., Baqaee, S., (2014), The Relationship between Poverty Culture and the Harmfulness of Urban Women (Case Study: Dizaj District of Hamedan). *Local Development*, 6(2), 232 to 209.
- Bashirich, T., & Mozafari, M. S., (2014), Mortality relationship with crime in Kermanshah city: Case study the dolatabad, *Kermanshah province in 2014*. 6(11), 161190.
- Bayat, Bahram (2015), Analysis of the Damage and Crimes in the Marginal Areas of Tehran, *Journal of Social Security Studies*, No. 43, pp. 120.
- Bircan, T. M., & Hooghe, B., (2011), Immigration, diversity and crime: an analysis of Belgian national crime statistics, 2001–6. *European Journal of Criminology*, 8(3), 198–212.
- Bjerk, D., (2010), Thieves, Thugs and neighborhood poverty, *Journal of Urban Economics*, 10(7), 198–212.
- Durkheim, E., (1990), *About the Division of Social Work*, Translator Bagher Parham, The Book of Babylon
- Fatemeh, P. B., & Aqdas, P. B., (2017), *Impact of marginalization on juvenile delinquency in Ahvaz city*. the first international conference on jurisprudence, law and social sciences, hamedan, the permanent secretariat of the conference, 335-313.

- Gaison, R., (2014), Introduction to Criminology, Translation by Mehdi Kaya, Tehran: Tranlator publications: Lotfi, H., (2010), The marginalization crisis and informal settlements in metropolitan and approaches, 145 Worldwide. *Quarterly Journal of Human Geography* Year 2, Number 2, 1
- Generosity, J., (2002), The study of factors affecting behavioral abnormalities in students of Lorestan province, *Journal of Sociology of Iran*. No.14th.
- Honesty, K., (2005), *Investigating the role of sociocultural factors affecting the legalization and legalization of citizens of Tabriz*. Ph.D, Sociology, University of Esfahan.
- Kawatchi, I., Bruce, p. K., & Richard G.w., (1999), Crime, social disorganization & relative deprivation, *Social Science and Medicine*, No.48.
- Kasarda, J. D. & Lindsay, G. (2011), *Aerotropolis: The Way We'll Live Next*, New York: Farrar, Straus and Giroux.
- kayani Nasab, Reza. (1393). *Begging and selling and its reasons*. Tehran: Razanhan.
- Larsaei, Z., (2012), The role of relative deprivation in increasing urban violence in marginalized areas in Kermanshah city, *Urban Studies Quarterly, Second Year*, 3, 2164.
- Lamprecht, M., & Stamm, H., (1998), *Social Stratification and the Differentiation of Life Style*, Social perceptions and Attitudes in Switzerland.
- Lenski, G.E., (1966), Power and Privilege: A Theory of Social Stratification, Newyork: mcgrawhill.
- Lin, N., (1974), *Foundation of social Research*. New york:Mc Graw, Hill.
- Lotfi, H., Mirzaii, M., & Justice, F., (2010), The informal settlement and informal housing crisis in the management of metropolitan cities and global approaches. *New Attitudes in Human Geography*, 6, 1545 135.
- *Mazandaran governor general affairs department*, (2015), Identification of target areas for informal settlements in the cities of Mazandaran province.
- Moradi, S., Descent, A. N., & Ali Hossein H., (2017), *Sociological study of marginalization and its consequences in Ahvaz city*. Second International Congress on Empowerment in Management, Economics, Entrepreneurship and Cultural Engineering, Tehran: Center for the Empowerment of Social and Cultural Skills. 101 81.

- Rafi Pour, F., (2009), *Anatomy of the Society: Introduction to Applied Sociology*. Tehran: Public Joint Stock Company.
- Sediq Sarvestani, R., (2006), *Social pathology*. Tehran: its publication
- Sherzadi, M., (2008), *General social harm in Iran*. Tehran: Speakers
- Tawanchai, J., Martin, J., & Prince, T. H., (2015), *Rural to urban migration, childhood abuse and risk for mental health problems*, A cross sectional populationbased survey in Pathumthani, Thailand, France, International Population Conference Tours.
- WatanParast, Mehdi and Mehdi Mohammadzadeh Moghaddam, 2012, *The study of the effect of marginalization*, its problems and solutions in cities Case study of Shirvān city, the third annual international conference.
- Wisie, F., (2010), *Impact of marginalization on crimes against individuals in Mashhad*, 1386-87. Master's thesis, Ferdowsi University of Mashhad Faculty of Administrative and Economic Sciences.